

WILLIAM CHITTICK

Dünyaca ünlü Sufi düşünce ve edebiyatı ile İslam felsefesi Profesörü olan William Chittick 1974 yılında doktorasını Tahran Üniversitesi'nde Fars Edebiyatı üzerine yaptı. 1979 devrimine kadar Tahran Aryamehr Teknik Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. "İran Ansiklopedisi"ne de çalışmaları ile katkıda bulunan Chittick, 1983'den beri New York Stony Brook Üniversitesi'nde İlahiyat Fakültesi öğretim üyesidir. İslam düşüncesi, Sufizm ve Şiilik üzerine 20'den fazla kitap yazan ve İngilizce'ye çeviren Chittick, birçok önemli projede Seyyid Hüseyin Nasr ve Allami Tabetabei gibi isimlerle bir araya gelmiştir. Çevirdiği eserler arasında Mevlâna Celaleddin-i Rûmi'nin şiirleri ve Muhyiddin İbn-i Arabî'nin eserleri yer almaktadır.

William Chittick özellikle Muhyiddin İbn-i Arabî üzerine çalışmalarıyla tanınmıştır. Bununla birlikte yazar son yıllarda çalışmalarını Hz. Mevlana üzerine yoğunlaştırmış ve bu konuda bir kitap yazmıştır.

A world renowned professor in Sufi Thought and Literature and Islamic Philosophy, William Chittick completed his doctoral studies in Persian Literature on Persian Literature Tahran University. Until 1979 he lectured in Tahran Aryamehr Technical University on Comparative Literature. He has also made great contributions to the "Encyclopedia Persia." Since 1983 he has been lecturing in New York Stony Brook University. William Chittick has written and translated to English more than 20 books on Islamic thought, Sufism and Shiites. On more than one occasion he was together with Seyyid Hussein Nasr and Allami Tabetabei on projects. Among his translations are works by Ibn Arabi and poems of Mevlana.

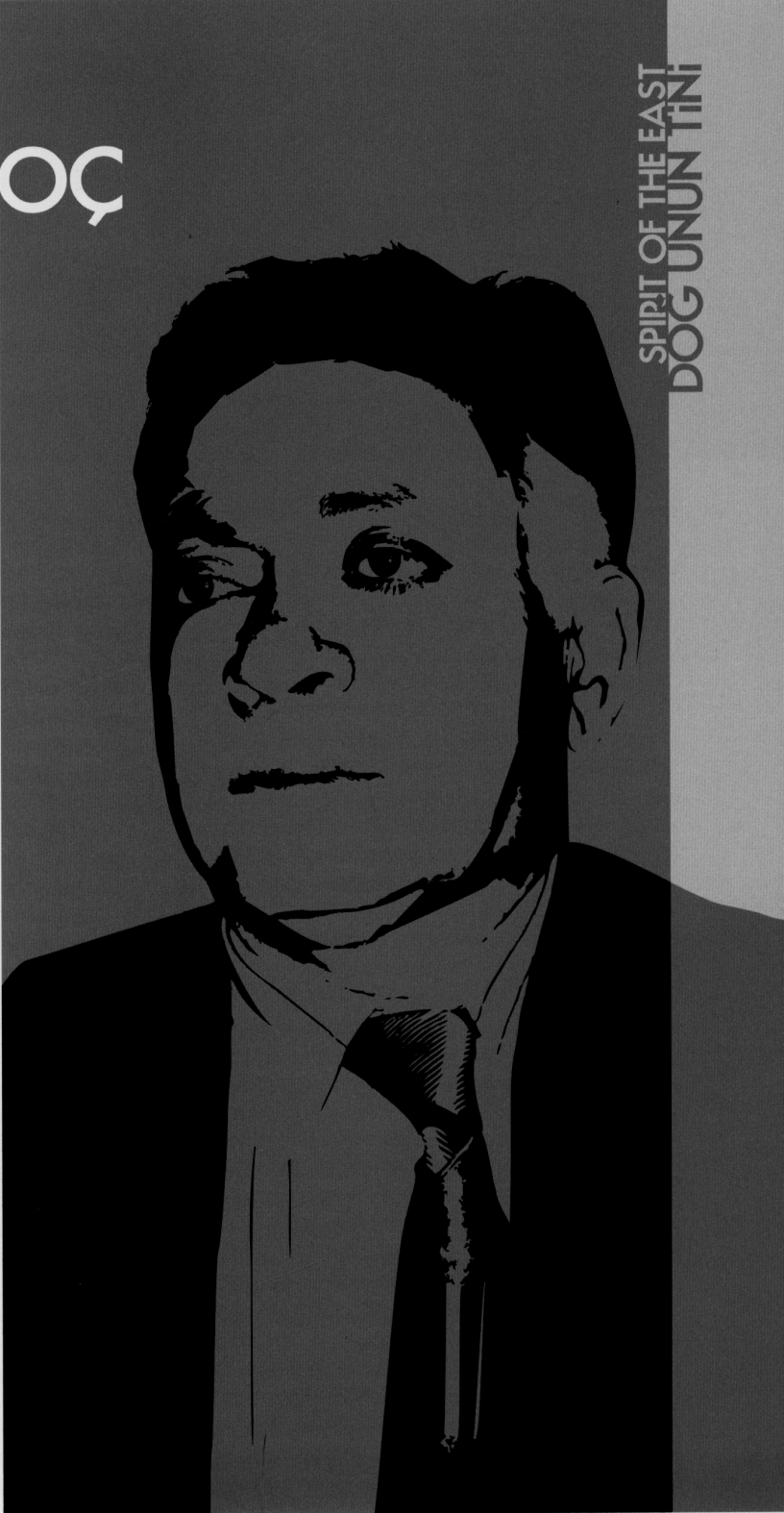
William Chittick is especially famous for his works on Ibn Arabi, although recently he concentrated his efforts on Mevlana, also writing a book about him.

TURAN KOÇ

Prof. Dr. Turan Koç 1952 yılında Kayseri’de doğdu. 1977 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. 1984 yılında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Felsefesi Anabilim Dalı’nda araştırma görevlisi oldu. 1990 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden doktor ünvanını aldı. Amerika ve İngiltere’de, kısa süreli olarak kendi sahasıyla ilgili bilimsel araştırmalar yaptı, bilimsel toplantı ve konferanslara katıldı. Aynı zamanda 1980’li yılların önemli şairlerinden biri olan Turan Koç’un çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde şiir ve denemeleri yayımlandı ve kitaplaştırıldı. Arapça, İngilizce ve Farsça’dan çok sayıda çeviri yaptı. Bu çeviriler arasında Farsça’dan Hz. Mevlâna’nın şiirleri ve İngilizce’den William Chittick’in tasavvuf konulu kitapları da bulunmaktadır. *Din Dili* adlı kitabına Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1995 yılı inceleme dalında birincilik ödülü verildi. Turan Koç hâlen Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Felsefesi Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Turan Koç was born in Kayseri in 1952. In 1977 he graduated from the University of Ankara Faculty of Theology. In 1984 he became a lecturer in Erciyes University’s Faculty of Theology. In 1990 he finished his doctoral studies in the University of Dokuz Eylül’s Social Sciences Institute. For short periods of time he conducted research in the US and the UK concerning his field and attended meetings. As one of the important poets of the 80’s, his poems were published in many magazines and also published as a book. He made many translations from Arabic, Persian and English. Among these translations are poems of Mevlana from Persian and William Chittick’s works from English. His book *Language of Religion* received first prize by the Turkish Union of Writers in 1995. Turan Koç still lectures in the Erciyes University and is the head of department of Religious Philosophy.

SPIRIT OF THE EAST
DOG UNUN İNİ

SPIRIT OF THE EAST DOĞUNUNTİNİ

TURANKOÇ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bize bu fırsatı verdikleri için teşekkür ediyorum. Saygıdeğer hanımefendiler ve beyler, "Önce selam sonra kelimeler" demiş geçmiştik. Ben de ilk önce selamlarımı arz ediyorum ve huzurlarınızda William Chittick'e hoş geldiniz diyorum. Konuşmama biraz duygusal yönü olan, biraz romantik diyebileceğiniz bir girişle başlamak istiyorum.

Benim alanım din felsefesi ama genellikle felsefi boyutu ağırlıklı olan bir çalışma yaptım. Doktora tezim "ölümsüzlük açısından ruh-beden ilişkisi" idi. Bu konuyu çalışırken ister istemez eski Yunan düşüncesinden günümüze çağdaş düşüncesine kadar bu konuya atıfta bulunan, bu konuyu ele alan düşünürlerle ve hatta Hint düşüncesine kadar, ağırlıklı olarak rasyonel (aklı) çizgide, tahlil edici, analiz edici boyutu önde olan bir yaklaşımda tarama yaptım. Konunun en son geldiği nokta, mantıksal atomculuk veya mantıkçı pozitivism dediğimiz alan. Bunların içerisinde epifenomenalizm dediğimiz, ruhla beden ilişkisi konusunda genellikle ruhu beden bir yan ürünü veya gölgesi olarak gören görüşe kadar uzayan inceleme alanım, bir takım köşelere sarkmak zorunda kaldı. Çalışmalarım, tamamen çözümlenmeye dayalı, analitik,

akıl tecrit edici gücünün ulaşabildiği yere dahi uzanmaktaydı. Bu taramalarım sırasında "Muslim World"de William Chittick imzalı bir yazı gördüm. İbn-i Arabî'ye göre Ölüm ve Hayal âlemini inceleyen bir yazıydı. O zamana kadar Sayın William Chittick'in ismini bilmiyordum. Ancak yazı bana öylesine tanıdık ve sıcak geldi ki... Bu yazıyı 1990 yılında Türkçe'ye çevirmeyi arzu ettim ve çevirdim. O günlerde Yedi İklim diye bir edebiyat dergisinde yayınladım, çünkü bu derginin ve dergi okurlarının bu tür bir yazıya ilgi duyacağını düşünüyordum. Arkasından başka birkaç yazısını daha elde ettim. Bu arada sevgili Mahmut Erol Kılıç Bey'le bir konuşmamda, bu konuyu açtım. O, kendisinde başka yazılarının olduğunu söyledi ve bunları da topladık. Bu yazıları bir kitap haline getirmeyi ciddi bir proje olarak düşünmeye başladık. Böylelikle, şu günlerde ikinci baskısı yapılan bu kitap ortaya çıktı. Makaleleri derledim, topladım, çevirdim, sıraladım ve adını da "Varolmanın Boyutları" koydum. İngilizcesi adı "Dimensions of Existing"i de belirterek Prof. William Chittick'e bir mektup ve sonrasında e-maile kitaplaştırma arzumu ilettim. Sağ olsun, kendisi de üç makale daha eklenirse arzu edilen kitap formatında olacağını tavsiye etti ve bir önsöz yazdı. Böylelikle kitap

Thank you. Ladies and gentlemen, our ancestors have told us to first greet and then talk. So I would like to greet you and welcome you to this conference. And I would like to once again welcome Prof. Chittick before you. I would like to start my speech with an introduction which can be perceived as a bit emotional or romantic. My field of specialty is religious philosophy, but I have conducted works concentrating more on philosophy. My doctorate thesis was about the relationship between body and spirit in the light of immortality. While studying this subject, willingly or reluctantly you have to study a wide scope of essays ranging from Ancient Greek philosophy to contemporary philosophy to even Indian philosophy. These works on philosophy are concentrated, mainly rational and analytic works on the subject. You know the last point it has arrived at, logical atomism or logical positivism. During my research, I have been led to even epiphenomenalism, which sees spirit as a byproduct or shadow of the body in relation to body and spirit. My works were entirely resolutorial and analytic, extending to the abstract edge of the mind.

During my research I stumbled on an article in the Muslim World written by William Chittick. It was an article questioning life and death according to the writings of Ibn Arabi. Until then, I didn't know Prof. Chittick's name. However the article was very warm and familiar. In 1990 I decided to translate the article to Turkish and did so. I had it published in a literature magazine called "Yedi İklim" during that time period, because I believed that the article was relevant to the magazine and its readers would be interested in the article. Afterwards, I got hold of his other essays and I spoke to Mr. Mahmut Erol Kılıç about this. He told me that he had other essays by Prof. William Chittick and we collected these together. We seriously started to consider publishing these essays as a book. This started the publishing process of the book; its second edition was published yesterday. I collected these articles, translated them and classified them. I named it "Dimensions of Existing" and notified Prof. Chittick of the book and the title via regular mail and e-mail. He thankfully accepted the book offer by writing a preface and recommending three more articles to be included in the book. So the book was formed.

İslam mesajlarıyla evrensel bir din. İslam dini çok çeşitli kişiler tarafından, oryantalistler ve yerli düşünür ve araştırmacılar tarafından araştırılmış.

Islam is a universal religion with its messages. Islam has been researched by many people, like orientalists and local researchers.

ortaya çıkmış oldu. Bu ilk makaleyle karşılaştığım yıl, zannediyorum 1988'di. O günden beri belli aralıklarla haberleştik. Kendisinden haberdar olduğum için kitaplarını elde etmeye başladım. Ancak kendisiyle ilk kez yüz yüze karşılaşma fırsatını ancak elde edebildim. Duygusal boyutunu Sadi'nin şu şiirinin özetleyeceğini zannediyorum: "Demiştim ki gel, sana gönlümün gamını söyleyeyim, ama ne söyleyeyim sen geldin gam gitti, keder bitti". Doğrusunu söylemek gerekirse ben William Chittick'den çok şey öğrendim. Daha sonra da halkımıza, gençlerimize, kültürümüze yararlı olacağını düşündüğüm iki kitabını daha Türkçeye kazandırmaya çalıştım ve onlar da basıldı. Bunlardan ilki Tasavvuf, diğeri de İslam'ın Vizyonu, İslam'ın insana, âleme, Allah'a bakışı diyebileceğimiz bir kitap. Entelektüel düzeyde ilmi hal niteliğinde bir eser. Bu bakımdan ben bahtiyarım. William Chittick'in bu çevirdiğimiz kitapları, özellikle Varolmanın Boyutları –ki İngilizce'de böyle bir kitap yok. Türkçesi kitaplaşmış oldu- William Chittick'in kitapları içerisinde tabiri caizse "asıl"

kitaplar değil. Triloji diyebileceğimiz üç asıl kitabı var, öyle sanıyorum ki bu üç kitap da bir yıl içerisinde Türkçemize kazandırılacak. Bu konudaki proje hâlâ sürmekte. Çevrilecek olan bu kitaplardan birinin çevirmeni olmak isterdim ancak yoğunluğum dolayısıyla, maalesef bu projeye katılamadım. Bunlardan birisi, Self Disclosure of God, Türkçede "tecelli" veya "tasavvuf kozmolojisi" olarak çevirilebilir. Kozmoloji İslam dininin bilgi ve varlık anlayışı bakımından kavrayışımızın ortasında duran bir konu olduğu için, önemli olduğunu düşünüyorum. İkincisi Sufi Path of Knowledge marifet nazariyesi diyebileceğimiz, yani bilgi kuramı "ancak bilgi nazariyesi değil". Marifet diyoruz çünkü Arapça'da irfan ve ilim kelimeleri birbirinden farklı şeyler. Benim anlayışımıza göre birisi daha bir üst basamağı dile getiriyor. Bir diğeri kitap da Sufi Path of Love, özellikle Mevlâna üzerinden tasavvufi aşk yolunu ele alan büyük hacimli –yaklaşık 600 sayfa- büyük boy, iki ciltlik eserler. Bu eserler ağırlıklı olarak İbn-i Arabî ve Mevlâna üzerinde tartışan kitaplardır. Sevgili dostlar, İbn-i

The first time I read his article was in 1988. Since then, we wrote and talked with each other regularly. Because I was aware of him, I started to get his books. However I had the chance to meet him in person only yesterday. I believe that this poem by Sadi can summarize the emotional side of our meeting: "I told you to come so I can speak of my heartache, but what can I say, with your coming all sorrow is gone".

Truth be told, I learnt a lot from William Chittick. Later on I tried to bring two of his works into Turkish for the benefit of our youth, people and culture. The first one is called Sufism and the other one is Vision of Islam; the second book is about Islam's look at humanity, the universe and God. The works has a fine intellectual appendix. For this I am very grateful.

The books we have translated are not the masterpieces of Prof. Chittick. In fact Dimensions of Existing is not a book in English. His masterpieces are what we can call a trilogy. I believe that these three books will be published in Turkish within one year. The project on this subject continues. I would have liked to translate one of these books, but unfortunately I cannot because of my busy work programme.

The first one is Self Disclosure of God. I believe that it is very important in the sense that it lies in the center point of our understanding of Islamic Ontology and Epistemology. The second one is Sufi Path of Knowledge, which indulges in skill theory –not knowledge theory for in Arabic these two words tend to have a very different meaning. To my understanding, one implies a greater degree. The third book is Sufi Path of Love, which explains the Sufi concept of love through Mevlana over a large volume. It is approximately 600 pages. These books argue especially about Mevlana and Ibn Arabi. Dear friends, one of the students of Ibn Arabi is Davud El-Kayseri, who was the first judge and supreme teacher of the Ottoman Empire. I

Arabi'nin öğrencilerinden Davud El-Kayseri, bizim Osmanlı'nın ilk kadısı ve ilk baş müderrisi ve İbn-i Arabî'nin ikinci dereceden müridi ve öğrencisiydi. Şunu belirtmek istiyorum, bizim kültürümüzde İbn-i Arabî ve Mevlâna gönül buluşmasının sembol isimleri olarak benimsenmiş uzun müddetçe. Bir dönemde ulema ile Sufiler arasında bir çatışma var gibi görünüyorsa da asıl haşmetli dönemlerine gelinceye kadar; birisi kafayı temsil ediyorsa diğeri gönül kutbunu temsil ediyor. Bu iki kutbun Davud El-Kayseri tarafından; kendisinin İznik'te Osmanlı'nın ilk kadısı olmasıyla, bir şahısta sembolleştiğini görüyoruz. Sayın Chittick'in doğrudan doğruya düşüncelerini ele alış tarzına giriş yaparak sözü ona bırakma yolunda bir şeyler söylemek istiyorum. "Çatı"dan söz etmem gerekir herhalde önce. Her ne kadar okuyanlar için tekrar olsa da, bütün kitaplarında görebildiğim, İslam'ın Vizyonu'nda anlattığı çatı hemen bütün kitaplarında kendisini ortaya koyuyor veya gösteriyor. İslam'ın Vizyonu'nda bir hadisi ele alarak onun açılımlarının, uzantılarının, içerimlerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalışıyor. İman nedir, İslam nedir, İhsan nedir? Diyelim ki bir insan namaz kılıyor, bu İslam'ı anlatır. Niçin kılıyor, çünkü Allah'a inanıyor. İman'ı anlatır, onun tefekkür boyutunu dile getirir. Nasıl yapıyor, dediğimiz zaman, onun ihsan boyutunu dile getirir. Bu anlamda hocanın İslam dünyasına ve onu yaşayan tek tek müminlere de eleştirisi var. Türkçe'de bile isimimiz Hasan'dır, Hüseyin'dir. Bu isimler "ihsan"dan gelmekte. Güzel yapmaktan, güzel olanı yapmaktan gelmektedir. Hasan, Hüseyin, Muhsin, İhsan aynı

anlamdadır. İslam "ihsan" boyutuyla görünür hâle geliyor, tezahür ediyor. Güzel olan eğer Süleymaniye Camisi'yse mimaride tezahür ediyor; Baki'nin, Fuzulî'nin, Mevlâna'nın ve Yunus Emre'nin şiiirse dilde tezahür ediyor. Bir başka sanat dalında veya yaşantımızda da aynı şekilde tezahür ediyor. İhsan boyutu, güzel olanı güzel bir şekilde yapmak. Bu tartışmaları William Chittick'in ağırlıklı olarak İbn-i Arabî ve Mevlâna üzerinden yaptığını görüyoruz. Mevlâna ve İbn-i Arabî bildiğiniz gibi İslam Medeniyeti'nin büyük ışıklarıdır. Bu isimler, medeniyetimizin, düşüncemizin, tefekkür dünyamızın, algılama, anlamlandırma ve anlama boyutlarıyla önümüze ışık saçan iki büyük şahsiyettir. Tartışmalarını sürdürürken Chittick, şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki İslam mesajlarıyla evrensel bir din. İslam dini çok çeşitli kişiler tarafından, oryantalistler ve yerli düşünür ve araştırmacılar tarafından araştırılmış. Kanımca İslam'ın üç dili vardır. Geleneksel anlamda, Arapça, Türkçe ve Farsça. Yani İslam konusunda bir şey söyleyeceksek herhalde bu dillerde ufak da olsa bir hâkimiyetimizin olması, istenen bir şey. Fakat Sayın Chittick başta olmak üzere, birçok değerli yazarın eserleriyle İslam'ın bir dördüncü dili daha ortaya çıkmıştır diyebiliriz: İngilizce. Bunu şunun için söylüyorum -inşallah yanılmıyorum-, İslam konusunda şimdiye kadar yapılan araştırmalar genellikle dışardan bir tahlil, bir değerlendirme, İslam'ı bir nesne olarak ortaya koyup onu açıklama, açıklama şeklinde olurken; Chittick'in eserlerine baktığımız zaman, İslam'ın içerden algılanışına tanık oluyoruz. Prof. Chittick'in yazdığı

would like to point out that Mevlana and Ibn Arabi have always been symbols of a meeting of hearts. Though it may seem at times that Ulema and Sufis had conflicts in between them, until their respective golden ages they represented the heart and the mind and were in fact whole. We can see that these two poles were really united symbolically under the name of a person by Davud El-Kayseri when he was appointed as the first judge and supreme teacher in Nicea.

I would like to say something before I give the move to Prof. Chittick's style of analyzing ideas. I believe I have to talk about the "roof". Although this is going to be repetitive for his readers, in each of his books, including The Vision of Islam, this "roof" is apparent and distinct. In that book Prof. Chittick takes a hadith and tries to point out its expansions, its appendices and spiritual content. What are faith, Islam and beneficence? Let's say a man prays to God with salah, this speaks to Islam. Why is he praying to God, because he believes in Allah. This explains faith, in regards to its sense of contemplation. When we say how he is praying, this speaks of its beneficence. In this context Prof. Chittick criticizes the Islamic world and individuals practicing Islam.

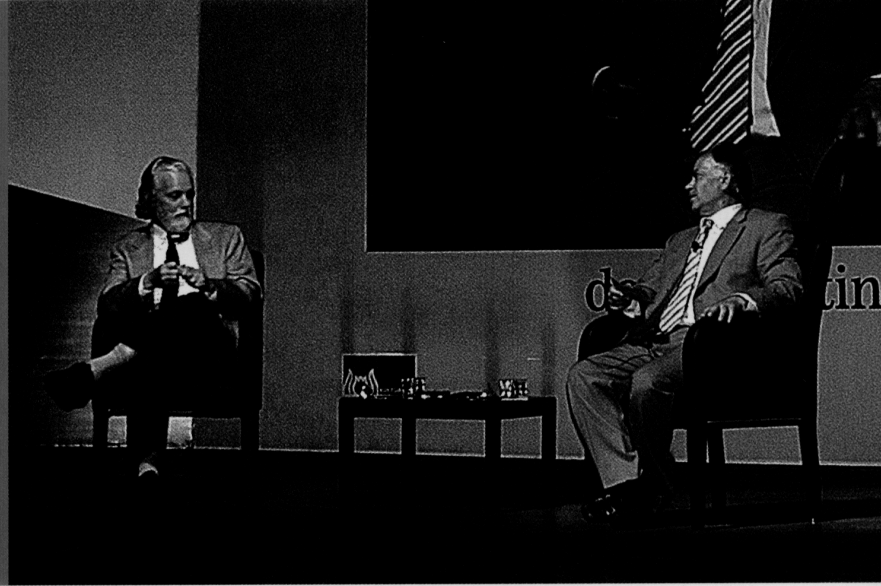
Even in Turkish we have names like Hassan and Hussein. These names come from the word "ihsan.". This means to do beautiful things, to do the good and right things. Hassan, Hussein, Muhsin, Ihsan are of the same meaning. Islam becomes visible with its dimension of "beneficence." How the beautiful thing is done becomes apparent in architecture, if the work in question is the Süleymaniye Mosque; If it's the poems of Baki, Fuzulî or Mevlana, it is apparent in the language. In another art form or in our life, it becomes also apparent. The dimension of beneficence is to do the beautiful thing in a beautiful way. We can see that William Chittick argues this point of view over Mevlana and Ibn Arabi. As you know, Mevlana and Ibn Arabi are the beacons of light of Islamic civilization. These names are the two great people who shed a great light before us with their understanding and explanations of our civilization, thought and ideas.

As Prof. Chittick continues his arguments, I can easily say that Islam is a universal religion with its messages. Islam has been researched by many people, like orientalist and local researchers. I believe that Islam has three languages. In the traditional sense these languages are Arabic, Persian and Turkish. If we are to say something about Islam, I believe we need to have a certain grasp of at least one of these languages. However Islam has another language for itself with the coming of great authors like Prof. Chittick: English. I hope I am not wrong. Research made about Islam are generally an analysis made from the outside. These studies tend to view Islam as an object and study it from the outside, whereas when we look at Prof. Chittick's works, we see a perception of Islam from the inside. I can easily say that the references given in Prof. Chittick's books are relevant and fit in without causing a large argument

Âleme müdahale etmeyen bir Tanrı olunca varlık bir açıdan bölünmüş oluyor. “Yukarıda Tanrı var, aşağıda biz; istediğimizi yapabiliriz” anlayışı hâkim oluyor.

When we have a God who doesn't interfere with the universe, the concept of existence is divided into two. God is up in the heavens, and we are down on the earth; we can do whatever we want.

kitaplarında kullandığı dil ve yaptığı atıfların yerlerine tam olarak oturmakta olduğunu veya büyük bir itiraz getirmeyecek şekilde isabet kaydettiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Bu minvalde İslam'ın sesinin içerden dışavurumu şeklinde İngilizce'deki ifadesi bakımından son derece önemli olduğuna inanıyorum. Anadili İngilizce olmayan birinin İslami kavramları İngilizce'ye çevirmesi son derece güçtür. Sayın Chittick, anadili İngilizce olduğu için ve İslami kavramlara ve literatüre hâkim olduğu için hangi kelimeyle hangi İslami kavramın ifade edileceğini çok iyi biliyor. Başka yazarların eserlerinde karşılaştığımız dil ve anlam mahiyeti eksikliği sorunlarıyla Chittick'te karşılaşmıyoruz. Daha önce arz ettiğim hususlarla bağlantılı olarak, Prof. Chittick İngilizce'de İslam'ın mesajını anlatırken sık sık modernleşmeye göndermeler yapmaktadır. O bakımdan İslam'ı anlatırken kullandığı dilin yeni bir perspektife oturduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bilindiği gibi modernleşmenin, özellikle rönesanstan sonra -kaba hatlarıyla- İslam dini açısından,

İslam'ın manevi iç boyutu açısından baktığımız zaman hiç de hoş karşılanamayacak bir takım önermeleri, ilkeleri vardır. Bunlardan birisi “Âleme müdahale etmeyen bir Tanrı”, ikincisi “İnsan aklı ve bilgisine sonsuz güven”. Âleme müdahale etmeyen bir Tanrı olunca varlık bir açıdan bölünmüş oluyor. “Yukarıda Tanrı var, aşağıda biz; istediğimizi yapabiliriz” anlayışı hâkim oluyor. İnsan aklına ve bilime güven, bunun sorumsuzca yapılmasını sağlıyor. Bunun özellikle Batı'da ulaştığı son noktalardan biri “Mantıkçı atomculuk”, yani dini de bilim diline bağlı olarak anlamak, her şeyi bilimin dediği çerçevede değerlendirmek şeklinde karşımıza çıkan bir yaklaşım. Bunun sonucunda ortaya özet olarak “Agnostisizm” dediğimiz; en yumuşak haliyle Tanrı, öte dünya, metafiziksel âlem hakkında pek bir şey bilemeyeceğimiz ve bu konuda tarafsız durmak dediğimiz bir yaklaşım doğdu.

Bunlar hem epistemolojik hem de ontolojik bakımdan problemler çıkardı. Geçmişimize dönüp bizim kültürümüzü özet halinde insan

on the subject. In this manner, I believe it is very important, because it can be regarded as the expression of Islam from the inside to the outside world. It is very hard for someone to translate Islamic terms to English whose native language isn't English. Prof. Chittick knows which term can be applied to Islamic terms because his native language is English and he has a firm grasp of Islamic terminology and literature. We don't encounter any problems about absence of meaning and language, which we face in other writers' books.

As I mentioned before, Prof. Chittick makes regular references to modernism as he explains the message of Islam. Within this context we can say that the language he uses in explaining Islam falls into a new perspective. As you know, modernism, especially after renaissance, contains some principles and propositions which are unacceptable when viewed from Islam's spiritual inner dimensions. One of them is “the God who doesn't interfere with the universe,” the second is “unlimited confidence in human mind and knowledge.” When we have a God who doesn't interfere with the universe, the concept of existence is divided into two. God is up in the heavens, and we are down on the earth; we can do whatever we want. Such an interpretation is evident. Confidence in human mind and knowledge makes sure this is done irresponsibly. Especially in the West, point of understanding that has been arrived at is “Logical Atomism”; which is to understand religion according to scientific language, to evaluate everything as science frames it. As a result of this ideology, “agnosticism” is produced, which is to mean, lightly put, we cannot know much about God, other worlds and the metaphysical universe and should remain impartial on the subject.

This created problems, both epistemologically and ontologically. When we return to our past and look at our culture with the example of human beings, as we look at human beings from the

örneği üzerinden inceleyecek olursak; insan diğer yaratıklar düzeyinden baktığımız zaman beşer olarak görülmektedir. Birbirimizle ilişkimiz açısından baktığımız zaman insan demişiz. Ünsiyet de oradan gelmektedir, yani başkasına açılıyor, onlarla ilişki kuruyoruz. Çünkü insanlar olarak biz mutlaka birbirimize yaklaşıyoruz. Bunun ardından Allah ile olan ilişkimize baktığımızda, aynı şahsı kul olarak algılıyoruz. Aynı kişiyiz, aynı varlığız. Topyekûn âlemlerle olan ilişkimize baktığımız zaman halife durumuna geliyoruz. Beşer olan da, insan olan da, kul veya abd olan da, halife olan da aynı kişi. Burada bir bütünlük söz konusudur. Bu konuyu burada bırakıp az önce kaldığımız yerden devam edersek, özellikle 19. yy.'da Batı'da insandan söz edilmediği, varsa yoksa bilim ve teknolojiden konuşulduğu ve tartışıldığı yönündeki araştırmalar yaygın. Ve bu durum insanın bu bütünlüğünü gidirmiş durumda. Sayın Chittick'in de bu konulara temas etmesini arzu ediyorum. 21. yüzyılı yaşadığımız bu zamanda Batı'daki gelişmeler sonucunda, bugün insanın bölünmesi anlamında, parçalanması anlamında tarihte eşi görülmemiş bir noktadayız. Yani insan içinde bulunduğumuz zamanda bölündüğü kadar hiç bölünmemiştir. Bu olumsuz bir durumdur, gerek Batı'da yaşayanların gerekse Doğu'da yaşayanların aleyhine olacak bir gelişme. Bu düşünce, beraberinde aynı zamanda mekanik bir âlem ve kozmoloji anlayışıyla beraber gelişti. Bu konuyu biraz açmak gerekirse okullarda öğrendiğimiz "Var olan, yok olmaz; yok olan, var olmaz" "Duran bir şey hareket etmez; hareket eden bir şey durmaz"; kısaca kainatta bir determinizm

hakimdir, her olayın bir sebebi vardır, her olay sebep sonuç ilişkisi içinde, sebebi bilirsek sonucu, sonucu bilirsek sebebi anlayacağımız açıklıkta cereyan ediyor demektir. Bu dolayısıyla, âlemin de Allah'tan bağımsızlığının bir şekilde dile getirilmesi anlamına geliyor. Birisi katı rasyonalizme gitmekte, ikincisi ise mekanik bir âlem anlayışına gidiyor. Bu görüşlerin pratik hayatımıza yansımaları, ilerleme, gelişme ve kalkınma kelimeleri ile ifade edebileceğimiz olgular. Bu durumun baktığımız yere göre değişen yansımaları var. Biz ontolojik anlamda, varlık olarak kâinatın neresindeyiz, nereye aidiz, nihai mukadderatımız nedir? Bu konularda insanlığı bocalatan veya tereddüde düşüren bir olgudur bu. Burada bir kopuş ve kırılma söz konusudur. Bizim geleneksel olarak ontoloji konusundaki kavrayışımızda bir kırılma oldu, kendi dünyamızdan koptuk. Aynı durum epistemoloji alanında da oldu. Biz eskiden neye bilgi diyorduk, bugün bilgi dediğimiz şey nedir? Burada bir kırılma söz konusudur. Biz bilgiyi nereden devşiriyorduk veya hangi bilgiye güvenilir ve sağlam bilgi diyorduk, bugün bu konuda da yoğun olarak rasyonalizm ve bilimsel bilgi adına geleneksel anlayıştan kopulmuştur. Örneğin sanatta bunun yansımaları var, geleneksel sanat ağırlıklı olarak temsile yaslanırken, normal ve olağan anlamda sembolizme yaslanırken, bugünkü sanat epistemolojik kopuktan dolayı, ya natüralizm ya da psikolojizm dediğimiz, sadece bireysel sınırları içinde kalan duyuş, algılayış, sezış veya duygulanımlarının, infiallerinin, teessürlerinin, ağırlıklı olarak duyusal düzeyde kalan bir yansımaları şekline dönüşmüştür.

perspective of other creatures, it is seen as mankind. From the point of view of our relations with each other, we say human beings. Familiarity derives from there, because as mankind we always find similarities to get together. After this, as we look at our relation with Allah, we see the same person as servant (servant of God). It's the same person, the same existence. When we consider our relation with the universe, we are seen as the caliph (steward) of Allah on Earth. Human being, man, servant and caliph are the same person. In this context, there's completeness.

If we leave the subject here and continue from where we left off earlier on, it is evident, especially in the 19th century, that in the West, argument over mankind is less than argument over science and technology. This situation has destroyed the completeness of mankind. I hope Prof. Chittick also comments on these subjects. As of the 21st century, we are living in a period where mankind had never been as torn apart due to the progress achieved in the Western world. This is to say that man had never been as divided as he is today. Currently it's a negative situation, for those both of the West and the East.. This idea brought with itself a conception of a mechanical universe and cosmology. If we expand this subject, we can give examples such as the things we have learnt at school like "What exists, cannot be destroyed; what is non-existent cannot be created," "An object in motion cannot stop, an immobile object cannot move"; in short a determinism is dominant in the universe, every event has a cause, every event takes place in a cause and result relationship. Indirectly, this means the world exists independent of God.

As one goes to rigid rationalism, the other goes to a mentality of a mechanical universe. The manifestations of these ideas in everyday life are the events which can be defined with words such as progress, achievement and development. This situation has different manifestations depending on our point of view. Ontologically, as an entity, where are we in the Universe? Where do we belong? What is our final destiny? This phenomenon causes mankind to falter and hesitate with these questions.. Here a breaking point is evident. There was a break from our traditional view of existence and we became disjointed from our own world.

The same phenomena happened in epistemology as well. What did we call knowledge in the past, and what do we call knowledge now? The same break can be seen here as well. Where we interpreted knowledge from, or what kind of knowledge we regarded as reliable and sound; today it is evident that we have distanced ourselves from the traditional sources of rationalism and scientific knowledge. For example, this break manifests itself in art. Whereas traditional art relied on representation and symbolism for the mundane and the normal, contemporary art relies on naturalism or psychologism. These trends rely on perception of the inner self, confined in one's own self. There can be no doubt that there's a great epistemological difference between Mevlana's art -whom we

Bu yıl tüm dünya olarak andığımız Hz. Mevlâna'nın sanatındaki epistemoloji ile bugün Türkiye'de gencimiz ve yaşlımızla icra-i sanat edenlerin epistemolojisine göre ortaya koyulan sanattaki bilgi ile estetik zaman, taban tabana bir zıtlık söz konusu. Geleneksel sanat anlayışı ile bugünkü sanat anlayışı arasındaki fark da anlatmaya çalıştığım sürecin sonucudur. Bu durumun bizi İslam'ın manevi duyarlılığından kopuk ve uzak bir yere bıraktığını söyleyebiliriz. Sanatı bu anlamda ele aldığımızda, etikle estetik arasındaki ilişkiyi kopardığımız zaman, estetikle bilgi arasındaki ilişkiyi kopardığımız zaman modern bir çizgide duruyoruz demektir. Dolayısıyla bugün ne kadar güzel şiir yazarsak yazalım, ne kadar güzel bir mimari eser ortaya koyarsak koyalım, ontolojik ve epistemolojik olarak estetik anlayıştan ve anlamlandırıştan farklı bir çizgide bulunuyoruz demektir. William Chittick'in eserlerinden en önemlilerinden birisi de kanaatimce İbn-i Arabî'nin kozmolojisini ele aldığı "Self Disclosure of God" yani "Tecelli"dir. Tecelli tasavvufi kozmoloji'yi ele alıyor. İbn-i Arabî açısından bakacak olursak, bu dünyadaki her bir nesne, durum veya olay Allah'ın yeryüzündeki mazharı, ortaya çıktığı bir yerdir. Şahit olduğumuz bir yerdir. Meclası, parıldadığı, ışığı, aydınlandığı yer oluyor. Kendimize baktığımız zaman, biraz önce insanı bir başka açıdan adlandırmaya çalışmıştım. Biz hem beşeriz, hem insanız, hem kuluz, hem de halifeyiz. Halife olduğumuz zaman kimin adına iş yaptığımız da ortaya çıkıyor. "Çok büyük ve ulu bir mekândayız" anlamına geliyor. Bu geldiğimiz

noktadan baktığımız zaman ise insan çeşitli dünyalara açık bir varlıktır. İyi bildiğiniz gibi âlem-i suhra demişiz, küçük âlem; âlem-i kübra ise büyük âlem. Ancak insan-ı kâmil açısından baktığımız zaman, insan âlemden daha büyük bir düzeye geliyor. Halkımızdan başlayarak bu kültürü alan herkeste bu anlayış var; bazen açık bazen örtük. Bu anlayışımıza baktığımız zaman maddi düzeyimiz ruhi düzeyimizden tel örgülerle ayrılmış değil. Maddi düzeyimizle bunları algılıyoruz. Bir nefis düzeyimiz var, oralara da şu veya bu şekilde açığız. Rüyalarda açığız, ilhamlarda açığız. Ruhi düzeyimiz var, akli düzeyimiz var. Bunların hepsi birbiri içerisinde sarınlı bir hâldedir. Bu da topyekûn kâinatta nereye oturduğumuz ve kâinat - insan ilişkisi açısından bize bir anlayış sunuyor. Bu anlayış içerisinde insan yalnız değil. İnsan bölünmüş değil. Bu anlayış insanı, "varlık mahza hayırdır" diyen anlayışla buluşturan bir anlayış. Vücut mahza hayır, yani varoluş salt iyiliktir salt güzelliğindir anlayışına getiriyor. İslam maneviyatının büyük temsilcileri açısından baktığımız zaman -büyük temsilcileri derken, İbn-i Arabî ve Mevlâna gibi büyük şahsiyetler açısından baktığımız zaman- insan bu varlığın özü. Burada insan yalnız değil, bütünlüğünü koruyor. İnsanın imanı, bilgisi, marifeti, anlayışı anlamlandırması tam bir birlik içerisinde. Bu anlayış içerisinde yine etik, estetikten bağımsız değil, estetik bilgidен bağımsız değil, mânâ sûretten bağımsız değil. Sûret neyin sûreti? Sûret de ontolojiden bağımsız değil. Bu konularda Sayın Chittick'i bizi aydınlatmaya davet ediyorum.

commemorate this year with the world- and today's art, which is practiced by the young and the old in Turkey. This difference is the result of the process I have been trying to explain. We can say that such a situation leaves us stranded from the spiritual sensitivity of Islam. When you analyze art this way, and sever the ties between aesthetic and ethical and knowledge, we remain in a modern posture. Consequently, no matter how beautiful the poems we write, how beautiful the buildings we build, ontologically and epistemologically we stand at a different point than aesthetical understanding.

I believe Self Disclosure of God is one of Prof. Chittick's most important works, where he studies Ibn Arabî's cosmology. The book studies Sufi cosmology. When viewed from Ibn Arabî's point of view, every object, situation and event is the reflection of God upon earth and something which we witness. This is where God shines, radiates and lights. Going back to ourselves; I just attempted to evaluate the human being from a different angle. We are all human beings; mankind, servant, and caliph of God. When we are the caliph, it is apparent who we work for. This means we live in a great and divine place. When perceived from this point of view, mankind is a creature open to many worlds. As you might know we say "âlem-i suhra" which means the small world; "âlem-i kübra" is the big world. Whereas when we look at it from the point of view of the man who has achieved completeness, man is greater than universe. Everyone who has been raised with this culture has this understanding, albeit apparently or concealed. When we look at this understanding, we can see that our material self is not separated from our spiritual self with barb wire. We can see that with our material self. We possess a degree of inner entity, which we are open to either this way or that. We are open to dreams and muses. We have a spiritual aspect and an intellectual aspect of ourselves. All of these are intertwined. Thus it provides us with an understanding of where we stand in the universe and the relation between universe and man.

In this context, man isn't alone. Man isn't divided into parts. This understanding confronts us with the understanding that says existence is worthy of praise. Body is worthy of praise, which is to say existence is of pure good and pure beauty. When we look at it from the standpoint of great Islamic figures like Mevlana and Ibn Arabî, this is to say that mankind is worthy of this praise and the core of this existence. In here mankind isn't alone, it retains its wholesomeness. Mankind's faith, knowledge, talent and understanding are in perfect unity. Within this context, ethics and aesthetics are not independent. Meaning isn't separated from the transcript. Where does the transcript stand? It is not independent of ontology. I would like to invite Prof. Chittick to enlighten us in these subjects.

SPIRIT OF THE EAST DOĞU'NUNTİNİ

WILLIAMCHITTICK

Öncelikle burada sizlerin yanında bulunmaktan onur duyuyorum ve çok mutluyum. En çok sevdiğim şehirlerden biri olan İstanbul'a her zaman büyük bir keyifle geliyorum. Geçmişte İstanbul'da çok uzun bir zaman kaldım. Her ne kadar son yıllarda çok gelememiş olsam da 1979'da İstanbul'da altı ay kaldım. Her gün Süleymaniye Kütüphanesi'ne gidiyorduk ve orada eski Farsça ve Arapça el yazmalarını inceliyordum. Osmanlıca öğrenmedim çünkü Arapça ve Farsça'yı öğrenmek yeterince zor gelmişti. Prof. Koç'a beni tanıttığı için çok teşekkür ediyorum. Eserlerimde tartıştığım konulara değindi. Mevlâna üzerine ilk kitabımı 1973 yılında yayınlamıştım. O dönemde İslam dünyasını anlamaya yeni başlamıştım. O günden beri çok zaman geçti ve çok daha fazla metin inceleme şansı buldum. İbn-i Arabi çok uzun süreli bir proje. İbn-i Arabi'yi hakıyla incelemek için iki üç ömür harcamak gerekiyor. İbn-i Arabi konusunda yazmak istediğim beş kitap daha var, Allah ömür verirse bunları da yazmak istiyorum. Prof. Koç'un değindiği konular sadece bu iki yazarın değil

birçok diğer yazarın da değindiği ana konular. Çok kısa bir sürede Prof. Koç'un söylediği gibi kendi İslami metinleri araştırma çerçevemde ve bu eski metinlerin incelenmesinde neyin önemli olduğunu vurgulamaya çalıştım. Belki de burada yapılması gereken en önemli şey İslam Vizyonu, Tecelli'yi açıklamak. Şimdi dünyaya baktığımız zaman İslami düşüncenin, Tanrı, evren ve insanın üç önemli konu olduğunu görüyoruz. Bu ilişkiye baktığımız zaman birey dâhil hepsinin evrenle bağlantılı olduğunu görüyoruz. İslam araştırmacıları arasında uzun yıllardan beri bir fikir birliği var. Kuran'da da zaten açık bir şekilde belirtilmiş, gördüğümüz algıladığımız sadece bir görüntü; "tanıklık etmek" diyor Kuran. Algıladığımız dünya sadece bir görüntü. Daha büyük bir gücün görüntüsü, göremediklerimizin yansıması. Bu göremediğimiz âlemin içinde Allah en büyük gerçek, ardından da ruhsal boyutlar gelmekte. Bu görüşü modern dönem öncesi düşüncede de görmekteyiz; Hıristiyanlıkta, Musevilikte, Hinduizm'de ve Budizm'de bu görüş bulunmaktadır. Bizim

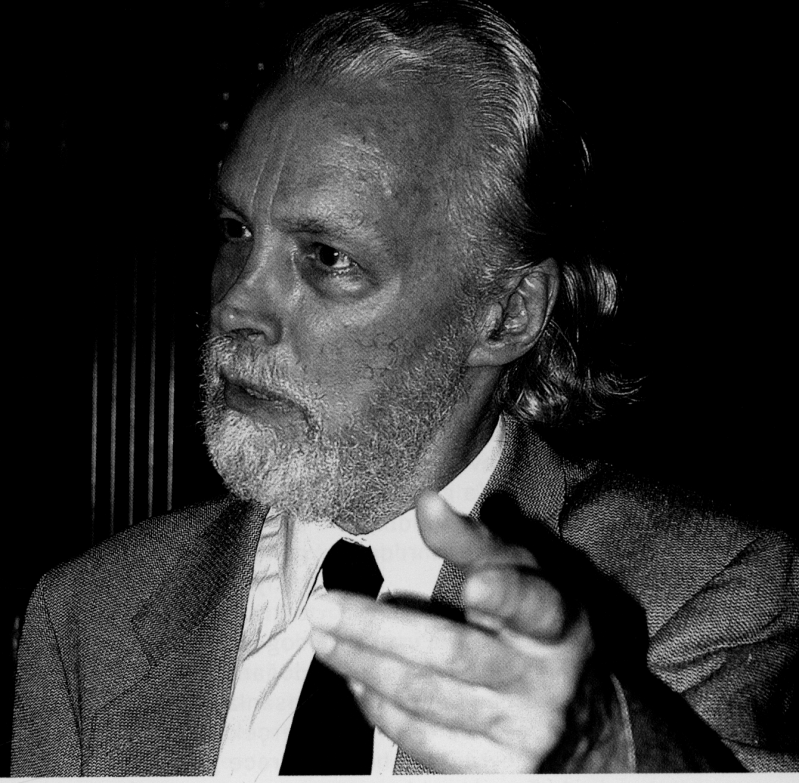
Thank you very much. First let me say that I'm extremely honoured to be here, in one of my favourite cities. I've always loved coming to Istanbul. I've spent a great deal of time in Istanbul in the past. I hadn't been to Istanbul in the recent years, but on one occasion, in 1979 I had spent six months in Istanbul. Everyday we would visit the Süleymaniye library. We'd study Arabic and Persian manuscripts. Unfortunately I never learned Ottoman, because Persian and Arabic were already too much. I'm very grateful to Prof. Koc for his kind introduction and his review of the issues that I have discussed in my books. I published my first book on Mevlana in 1973. During that period I was just beginning to understand what the Islamic world was all about. And I've spent many years since studying other texts. Ibn-i Arabi is an ongoing project. You can study Ibn-i Arabi for two or three lifetimes and it still may not be enough. I have published five books on Ibn-i Arabi and I still want to write two or three more books if I live long enough. And I also have other projects as well.

The issues Prof. Koc brought up of course have been central to the writings of these authors, not only these two but many others as well. In a very brief period of time, I think the best thing for me to do is to try to situate what Prof. Koc has been speaking about in the context of my own study of Islamic texts. And in the context of understanding how these ancient -they seem ancient to so many of us today- texts may be important for modern man. I think the best way to go about this is just to try to sum up what we do in the book The Vision of Islam, but much more briefly. And also to say something about the world view that lies behind the Islamic vision of God and the Universe and man, the three big issues. When we look at this relationship, we can see that every subject, including the individual, is interlinked with the universe. There's a great agreement among Muslim scholars from very early on. It's already of course outlined clearly in

İnsanlar diğerlerinin yaptıklarını anlamakta zorlanıyorlar. Ne hakkında konuştuğunu anlamakta zorlanıyorlar. Çünkü aynı sebeplere ve hedeflere sahip değiliz.

people to understand what other people are doing and what other people are talking about. Because we do not have the same goals. We do not have the same gods indeed.

gerçekte gördüğümüz aslında çok da belirgin olmayan bir görüntü. Evrenin tipik İslami sunumunda, bizim gördüğümüz kadarıyla algıladığımız kadarıyla, evrenden nerden geliyor ve yok olduktan sonra nereye gitmekte; biz nereden geliyoruz ve öldükten sonra nereye gideceğiz. İslam felsefesinde bu tartışma madde ve mana üzerine. Evren bir yerden geliyor. Şu anda büyük patlamadan söz ediyorlar, bir görüntüden söz ediyorlar. Evrenin fiziksel görünümünden söz ediyorlar. Ve bu görünümü fizik ve matematikle ölçebiliyoruz. Bizim gördüğümüz tam olarak aynı şey değil. Biz dünyayı fiziksel olarak algılamıyoruz. Modern bilimin temsil ettiği evren, gerçeğin tek boyutlu bir görüntüsü ve bu boyut

geçmişe ve geleceğe doğru sonsuza dek devam ediyor. Ancak zamansal açıdan tek boyut. Halbuki evren çok boyutlu ve görüntüyü gerçekten ayıran boyutlar var. Kuran'a baktığımız zaman, bu olguyu belirgin bir şekilde görebiliyoruz. Hinduizm'de ve Çin geleneğinde bu olguyu yine görebilmekteyiz. 3 boyutta gerçeklik var. Cennet (sema), Toprak (dünya) ve ikisinin arasındaki her şey. Sema yukarıda, her şeyin başlangıcına yakın; toprak yaşadığımız yer ve ikisinin arasında çeşitli aracı güçler bulunmaktadır. İslam mitolojisinde semada melekler var, toprakta ise bedenler var, ikisinin arasındaki ara yerde ise cinler ve çeşitli ruhlar var. Bizler ve bizim bilincimiz aslında bedende değil ara

the Koran. What we perceive in the world is simply an appearance. What the Koran calls "Shahadet," the witnessed realm of visibility. It's an appearance of something infinitely great, commonly called the reflection of what we can't perceive. The unseen includes God as the first principle, as the supreme reality; it also includes spiritual realm. But this view of the universe is universal in pre-modern thought. We find it in Christianity, Judaism, Hinduism and Buddhism. What we perceive is only an image, and a very vague image of the ultimate reality. In the typical Islamic presentation of the universe as we perceive it, the issue now comes to "where is the universe coming from," and "where does it go after it disappears," and the sub-question is "where do we come from" and "where do we go after we disappear." In Islamic philosophy the general title of this discussion is commonly referred to as the place of origin and return.

The universe as we all know has come from someplace. Nowadays they like to call it the "the Big Bang." But what they are talking about is appearance. The universe as it appears to us. They're talking about the physical realm. The realm which can be measured by physics, mathematically. The physical realm and the realm that we see here are

yerde bulunmaktadır. Bu görüşleri Mevlâna da savunmaktadır. Ancak Mevlâna'nın kozmolojisini anlamıyorsanız bunu göremeyebilirsiniz. İslami düşüncenin daha gelişmiş boyutlarında dünyanın bir kökeni ve gittiği bir yer vardır. Şimdi İslami düşüncede kademelerden ve seviyelerden söz ediliyor. Dünya tanrının gerçeğinin bir tecellisi, bir zuhuru. Bu dünya değişik seviyelerde görünüyor Kuran'a göre. Biz bu dünyada buraya geldik, ancak nasıl geldik? Tanrı'dan aşağıya indik.

Hinduizm'de Kurusha inancı vardır. Kurusha diğer Tanrılar tarafından kurban edilen bir Tanrı. Ve bu şekilde evren yaratılır. Yani evrendeki her şey aslında Tanrı'nın bir parçasıdır. Hinduizm'e göre insanın görevi tekrar Tanrı'yla bütünleşmektir. Batı dinlerinde biz insana Tanrı demiyoruz, ancak Hz. Âdem'de Tanrı'yla beraber Cennet bahçesindeydi, dünyaya düşmeden önce. Bu da İslami düşünce de kabul ediliyor, fakat elbette ki farklı şekillerde yorumlanıyor. Çok saf bir ruhsal görünümünden ve hâlden bir düşüş var. Bizi insan olarak ilgilendiren şu anda nerede olduğumuz. Ve şu anda ne arzdayız, ne de semadayız; ara yerdeyiz. Şu anda tekrar yukarıya çıkma sürecinin içindeyiz. Geldiğimiz yere geri dönüyoruz. Elbette bu geri dönüş hareketi bir yerde doğaldır. Doğuyoruz, büyüyoruz, geliyoruz ve gelişirken bedenimizin gelişimi son derece yüzeysel,

ancak ruhumuzun gelişmesi, kendimizin gelişmesi, asıl önemli ve belirgin olan bu, çünkü gerçekten gelişen ruhumuz. Bazı insanlar yaşlanır ama hala çocuk kalırlar, erişkin bedeninde bir çocuk gibi yaşarlar. İnsanlar yaratılışlarından itibaren çeşitli aşamalar kaydederler, en alt seviyeden yukarıya doğru bir yolculuk içerisindedirler. Ana rahmindeyken nesne seviyesinde, çocuk doğduğunda hayvan seviyesinde, büyüyüp geliştikçe beşer seviyesine çıkıyoruz. Her seviyede biz tekrardan yeni bir gerçeğe doğuyoruz. Geliştikçe hayvan doğamız ölüyor ve gittikçe insanlaşıyoruz. Ancak gerçekten insan olmak son derece güç bir süreç, çünkü tam anlamıyla insan olmak için insanın ve Tanrı'nın niteliklerini yansıtmamız lazım. Bu bitmeyen bir yolculuktur. Bu yolculuk da miraçla temsil ediliyor. Peygamber miraçta yavaş yavaş yükseliyor ve Tanrı'yla karşılaşılıyor. Ve Tanrı'nın bütün kutsal niteliklerini yansıtmaya başlıyor. Bu aşamada tanrısal olanla bir olma gerçekleşiyor. Tevhid, yani birliği tekrarlama gerçekleşiyor. Mükemmel bir ayna olma ideası pratiğe dökülüyor ve gerçekten de Tanrı'nın niteliklerini yansıtmaya başlıyor. Gerçekten önemli bir farklılık var İslami görüşün içinde. İslami görüşe göre herkes bu tevhide ulaşmalı, ancak tevhidin yanında teksir diye başka bir kavram da var. Modern bilim doğası gereği çokluğu ortaya çıkartıyor ve farklılaşmayı vurguluyor.

not quite the same thing. We don't think about the world in terms of physics. The universe as modern science presents to us is the flattened version of reality, one dimensional. One dimensional but of course it extends indefinitely into the past and future. But it's one dimensional in terms of time. All pre-modern universes were multi-dimensional. Several levels were separating appearance from reality. If you look at the Koran for example, and this is typical, you can find it in the Chinese tradition, in Hinduism, in so-called primitive, primal religions. There are basically three realms of reality. The Koran calls them "the heavens," "the earth" and everything in between. The heavens are that which are up, close to the origin; the earth is down, where we are; and in between are various intermediary realms. In Islamic mythology, the heavens are inhabited by angels; the earth by bodily things, things with bodies; the in-between realm by jinn, but also by souls and spirits. Ourselves, our awareness is not located in our body, it's located in between. It's not the spirit, it's not the body, but it's in between. This is a tremendously elaborate discussion, especially in Ibn-i Arabi, but Mevlana also is full of it. But if you don't understand the cosmology behind Mevlana, you won't see it.

So I was saying that all Islamic thought in the more developed versions tell us that the world has an origin, it has a place of return. When Muslim thinkers analyze this, they talk about levels. How the world appears as the manifestation of the supreme reality. The "Zuhur" and "Tecelli" which are probably also the same in Turkish. This world appears in a number of levels. In the Koran, the heavens and then in between, then the earth. So all of us and this world got here by descending from God. In Hinduism they have the famous myth of "Kurusha." This tells how Kurusha is a god, sacrificed by the other gods in order to create the universe. So everything in the universe is originally part of god and divine. And the goal of human life in Hinduism is to put Kurusha back together again to achieve the wholeness of the original Kurusha. In Sanskrit, Kurusha means "man". In the Western religions we don't divinize man, we don't call man a god, but you do remember that Adam was with god in the Garden of Eden before he fell. That is just accepted in the Islamic thought, but of course it's interpreted in very interesting ways. It has to do with the descent of the reality from a much purified spiritual form through various levels until the visible realm. Now what really concerns us as human beings is where we are located at the present moment. And where we are located

Toplum içerisinde ne kadar çok farklılık ve çokluk olursa o kadar büyük bir kopuş yaşanıyor ve o kadar çok insanlar arasında bir parçalanma yaşanıyor. İnsanlar diğerlerinin yaptıklarını anlamakta zorlanıyorlar. Ne hakkında konuştuklarını anlamakta zorlanıyorlar. Çünkü aynı sebeplere ve hedeflere sahip değiliz. Aynı Tanrı'ya ibadet ettiklerini zannetseler bile içsel bağlamda farklı Tanrı'lara tapıyorlar. Dünya görüşlerinin tevhide

ulaşmayan bir görüş olduğunu anladıkları zaman, bunu teksir olarak düşündükleri zaman "yani her şey bağımsız ve ayrıdır" Tevhid'den daha da uzaklaşmaya başlıyorlar. Bu gerçekten aynı anda birkaç Tanrı'ya inanmak gibi olabiliyor.

Mevlana famously talks about evolution, and people with the scientific background and no understanding of Islamic thought think he's perhaps talking like Darwin or something, but of course he's not. He's describing the return of the soul to God in accordance with traditional Islamic philosophy and Sufism. There is nothing new about what Mevlana is saying, but how the soul moves level by level from the mineral level in the womb of the mother, plant level still in the womb, to the animal level as a child is born, and finally we move up to the human level. And at every level we die to what we were before that. Every level we're reborn to a new reality and as we grow up we die to our animal nature. We gradually become human, but becoming human is a very very difficult task indeed. Because of the humanity's actualizing all of the qualities and perfections of god, and this is a never-ending journey.

The Archetype of this Journey is of course Miraj of the prophet. Who travelled up level by level through the spiritual realm till he met god himself, actualizing all the divine perfections. Now in this world, the goal of human life becomes to establish unity, which is oneness with the divine. Tevhid, which means to assert oneness, becomes a practical goal of becoming a perfect mirror of the divine attributes. One can understand that there is a radical difference between Islamic world view, which is every person should be trying to achieve tevhid, and the modern world view. Which by just looking at the implications of these words, tevhid means to achieve oneness. And I like to characterize modernity by the opposite of tevhid: teksir. It's the opposite of tevhid, it means to declare the many. Modern science by its very nature brings about multiplicity, specialization, differentiation. And the more multiplicity and differentiation you get, the more disruption of the society, the more it becomes impossible for people to understand what other people are doing and what other people are talking about. Because we do not have the same goals. We do not have the same gods indeed. I'm not talking about Muslims or Christians for that matter. Internally Muslims don't worship the same god. They may think they do, but once they become involved with a world view which is not conducive to tevhid then they think in terms of teksir. All things are different, all things are independent, all things stand on their own; instead of being appearances of the one, then they fall into teksir. In the religious language it's called a shirk. But that's too moralistic. That is believing in several gods at once.

at the present moment is not in the earth, and it's not in the heavens, it is, as I said, in between. We are in the process of moving back up to where we came from. Now this returning movement is on one hand natural. This is to say it just happens. We're born, we grow up, we develop, and that's just developing. The body is only the most superficial aspect of our development. It's the "in betweenness," our soul, our self which is really developing. Some people grow up and they're still children. They have an adult body, but the mind of a child. We all recognize this. Now according to Islamic cosmology, you can see in the external world, what goes on in the macrocosm -that is the small universe- in the external world if you notice there are minerals,

inanimate things, there are plants, there are animals. But in traditional thought, the internal power is considered to be an invisible spiritual force which animates the whole universe. Now in the typical Islamic worldview, what is happening as we look at different sorts of plants and animals is we have an ascending ladder of more and more perfections which derive from the divine attributes. And in "Adam" the human being, to whom god taught all of the names, all of the perfections and qualities, the invisible characteristics which animate the whole cosmos are also found to animate the cosmos inside of us. So we are the microcosms that have all of the divine attributes concentrated in us. Outside in the universe they are scattered but we see them appearing here and there.

SPIRIT OF THE EAST DOĞUNUNTİNİ

TURANKOÇ

Prof. Chittick'e açıklamalarından dolayı çok teşekkür ediyoruz. Teknolojinin yaptığı bu azizlik dolayısıyla bir hatırlatma da yapmak istiyorum. Sevgili dostum Mehmed Said Reşber ile beraber, Seyid Hüseyin Nasr'ın Londra'da bir konferansını dinliyorduk. Nasr Hoca kürsüye gelince bir yere dokundu ve oradaki tabla düştü. "Eğer bu İslam maneviyatı ile yapılmış olsaydı böyle bir dokunmayla düşmemesi gerekirdi. Hem güzel olurdu, hem de sağlam olurdu" dedi. Bugün biz de böyle bir azizliğe uğramış olduk. Elimizden bir şeyin gelmediği bu gibi sorunlar yüzünden özür diliyoruz. Sevgili dostlar, Prof. Chittick'in kaldığı yerden, soru da olabilir cevap da olabilir, bunlar nihai şeyler değil. Bizi ikna eden bir durum olarak düşünmek gerekiyor. Ve biz zaten bunun içindeyiz. Dışardan baktığımız zaman inceleme konusu olan şey, bizim için varoluşsal bir durum. Seçme şansımız, bu kültürde doğduğumuz için yok gibi bir şey. Fakat yine de ben bir şeyi anlatmaya çalışacağım. Hemen hemen hepimizin bildiği bir kelime var: vicdan. Bunun Arapça kökü vecede. Hem bir şeyi bulmak anlamına geliyor, hem de bir şeyi hazır bulmak anlamında bir mekânda bulunmak anlamına geliyor. Bulan insana daha başka

anlamaları olmakla birlikte vacid deniyor. Neyi buldu diye sorduğumuz zaman; vücudu buldu diyoruz. Vücut Türkçe'ye varlık ve varoluşla ilgili olarak mevcut olarak geçiyor. Hepsi aynı kökten. Böyle bir varoluşun bilincine erme noktasına da vecd diyoruz. Gene aynı kökten geliyor. Dolayısıyla bu bizim geleneksel literatürümüzde, kitaplarımızda vicdani dediğimiz bilgi türünü oluşturuyor. Bu bilgi türü duyuşsal algı ve idrakimize açık olandan farklı olarak işlemektedir. Bu duyguyu anlatmak için bizde Şeyh Galip -ki kendisi Mevlevidir. Reh-i Mevlevi'de geçmiştir bütün ömrü- "Hele bir cem-i havas eyle de galip nazar et" diyor. Yani "bütün duyularını birleştir de bir bak", belki oralardan yola çıkarak vicdani bilginin, buluş ve bulunuşla ilgili bilginin ne olduğunu anlayabiliriz. Üstat Chittick sanırım bunu vurgulamaya çalıştı. Bizim kültürümüzün en özlü ifadesi olarak ortaya çıkan ve zaman zaman da gerek ehil, gerek de ehil olmayan ellerde tartışılan var oluşun birliği anlayışı tartışmaya geldiğimiz, açıklamaya çalıştığımız tevhid esasına göre ayarlanmıştır ve onun içinden çıkan bir görüştür. Malum hocayız, anlatırken bazen de tersinden bakalım deriz. Varlığın bir değil de çok olduğunu kabul edelim. Hoca

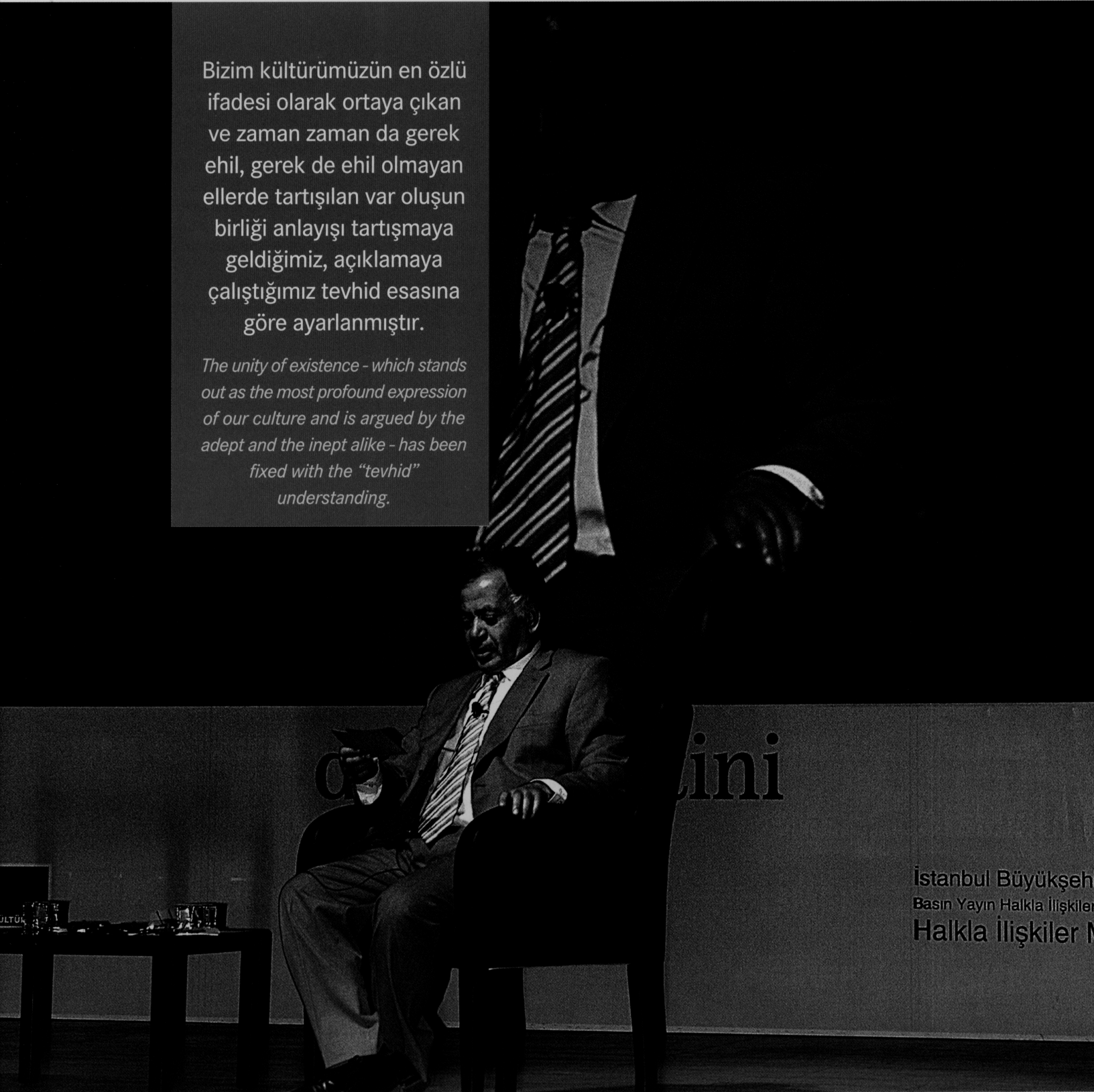
Dear friends, if I continue from where Prof. Chittick has stopped, I can say that these are not conclusive. We should rather think of it as a persuasive situation, which we already are living. When viewed from the outside, this situation - the subject of analysis - is of an existential nature for us. As we are born into this culture we do not have another choice. Still I would like to explain something. All of you know the word "vicdan" (conscience). Its root in Arabic is "vecede". It means to find something and also to be somewhere to find something. The person who finds it is called "vacid." When asked what he has found, the answer is "vücut" (body). "Vücut" is translated into Turkish as "mevcut" (current, present) concerning existence. All of them are from the same root. To consciously acknowledge such an existence is "vecd." Still from the same root. Indirectly, in our traditional literature, this forms a conscientious type of knowledge. This type of knowledge works in a different way than knowledge which is open to our senses. To explain this type of knowledge, Mevlevi Sheikh Galip - whose whole life has passed in Reh-i Mevlevi- says "Bring together all your perceptions and look." Starting from this point, maybe we can understand the meaning of conscientious knowledge, finding and to be found. I believe Prof. Chittick tried to stress this point. The unity of existence - which stands out as the most profound expression of our culture and is argued by the adept and the inept alike - has been fixed with the "tevhid" understanding.

As scholars, we are sometimes tempted to look from the opposite direction as well. Let's assume that existence is not singular but plural. Prof. Chittick mentions "teksir," which means plurality, variety. Let's assume all of them are independent in their existence. This means we all have an independent existence like opposition against God. We remember that the term "vahdet-ül vücud" (the unity of existence) has not been used by Ibn-i Arabi; Konyevi had used it only twice. It has been used more by his

Bizim kültürümüzün en özlü ifadesi olarak ortaya çıkan ve zaman zaman da gerek ehil, gerek de ehil olmayan ellerde tartışılan var oluşun birliği anlayışı tartışmaya geldiğimiz, açıklamaya çalıştığımız tevhid esasına göre ayarlanmıştır.

The unity of existence - which stands out as the most profound expression of our culture and is argued by the adept and the inept alike - has been fixed with the "tevhid" understanding.

ini

İstanbul Büyükşehir
Basın Yayın Halkla İlişkiler
Halkla İlişkiler M

teksirden söz ediyor, çokluk, çeşitlilik anlamına gelmekte. Ve bunların her birinin de varlık olarak bağımsız olduğunu kabul edelim. O zaman her birimiz Allah'ın karşısında bir muhalefet unsuru gibi bağımsız bir varlığa sahip oluyoruz demek. Vahdet-ül vücud kavramını İbn-i Arabi'nin kullanmadığını, Konyevi'nin sadece iki kez kullandığını, ondan sonraki İran'lı öğrencilerinin kullandığını hatırlıyoruz. Bu vakitten sonra teknik terim olmaya başlıyor. Özüde Vahdet-ül vücud ya da var olmağın birliği bilinci, öyle görme ve öyle algılama sonunda Kuran'daki bir ayete dayandırılmaktadır. "Allahu ganiyyün ve entümül fukara" yani "Bağımsız olan Allah'tır, siz ise bağımlısınız". O var olduğu için varız. İslam düşüncesi de, İslam sanatı da, İslam ahlakı da bunu sürekli göz önünde bulundurur. Tevhid-tenzih ilkesidir. Ama aşırı tenzihe gittiğiniz zaman, -öyle sanıyorum ki tartışma da buradan çıkmıştır- tanımlar düzeyinde kalmak gibi bir problemle karşılaşılıyor. Yani açıklama cinsinden olsun diye şöyle bir örnek vereyim. Kelam açısından baktığımız zaman Allah'ın sıfatları bekadır, birdir, ezelidir, ebedir, muhalefetün lil havadistir; arayı tamamen kapatıyor. Ancak mutasavvıflar bunu kabul etmekle birlikte bir şey daha eklemektedir. Onlara göre de sıfatlar Allah bize yakındır, Rahman'dır, Rahim'dir şeklinde. Dolayısıyla Sufiler daha çok Allah'ın bize yakın olduğunu vurgularken hatta teşbih diyebileceğimiz benzerliği vurgularken, kelamcılar benzemezliği vurguluyor. Burada benzerliği vurgularken bizim bu vahdet içerisinde çok gibi görünen ama aslında öze

bağlı bir var oluşumuzu da vurgulamak istiyorlar. Bunu gerek şiirle, gerek düzyazısıyla medeniyetimiz bunu dile getirmektedir. Tersinden baktığımız zaman, modern dünyanın durumuna düşüyoruz. Artık çokluk içerisindeyiz ki bu kendisine göre bir bakış açısidir. Modern çağın bakış açısı analizdir. Her bir nesneyi bir başkasından koparmaktır, analiz ve tahlil etmektir. Çokluğun içerisinde düşüyoruz. Hayata, insana, âleme, Allah'a bakışımız nasıl toparlanır, nasıl bir birlik ve bütünlük kazanır ve insan nasıl bütünlüğünü elde eder? Asıl problem de buradan kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, William Chittick'in de temas ettiği ve kendilerinden bu toplantımızda biraz daha açıklamasını arzu edebileceğimiz bir hususa temas etmek istiyorum. Bunlardan birisi sıklıkla konuştuğumuz "çevre" konusu, ikincisi de isimlendirme. Önce çevre konusuyla başlayıp, bu iki konuyu anlatıp konumu bitirmek istiyorum. Kuran-ı Kerim'de bugünkü anladığımız anlamda çevre kelimesi yok. Ancak bunun yerine bizi çok daha geniş ufuklara götürecek, metafiziksel bağlantıları yakalamamızı sağlayacak daha başka ipuçları var. Kuran-ı Kerim'de belki bugün çevre yerine kullanabileceğimiz "Allah her şeyi ilim bakımından kuşatmıştır" diye bir ayet var. Başka bir ayette ise "Allah kâfirleri kuşatmıştır" demekte. Çevre değil de çeviren. Dolayısıyla bizim çevremiz, Kuran açısından baktığımız da yakın veya uzak şeydir. Daha doğrusu, çevre değil de çevirenimiz var ve içinde bulunduğumuz ortam ve konum doğrudan doğruya Allah'la. Bir

Iranian students. After that period it becomes a technical term. In its core, the unity of existence has been predicated on a verse from Koran. Allah is independent, but you are dependent. We exist because God exists. Islamic thought, Islamic art and Islamic ethics always keep that fact in mind. It is the principle of "tevhid-tenzih." But when you venture into extreme tenzih - I believe the discussion has started from here - we face a problem of staying on the level of definition. I can give an illustrative example. When looked at from the point of "Kelam" (Utterance), the attributes of God are "immortal," "one," "infinite," "has no beginning and has no end" and "is unlike the created"; this closes the entire gap. The Sufis accept this and add other attributes as well. Allah is also "close to mankind," "merciful," and "forgiving". Thus the Sufis believe that Allah is close to mankind, whereas "Kelam" scholars stress the distance between man and Allah. While stressing this similarity, they also want to stress our existence, which although seems plural is in fact dependent on the core. This is visualized by poems and other works in our civilization. When we look from the opposite direction, we fall into the position of the modern world. We are now living in a plurality, which is a view by itself. The viewpoint of the modern ages is analysis. This means to dissect every object and to analyze and classify it in relation to others. We fall into the pit of plurality. How can we recollect our view towards life, mankind, the universe and God? How can it reform a unity, and how can humanity re-achieve its unity? The real problem stems from here.

In conclusion, I would like to talk about a subject which Prof. Chittick had also mentioned previously. One of them is the frequently used "environment" subject and the other one is "naming". I would like to end my speech after I talk about these subjects, beginning with the "environment." The Koran does not contain a term like the "environment" as we use today. However it contains other tips which can take us to wider horizons and let us catch metaphysical connections. The Koran contains the following verse: "Allah encompasses everything knowledgeable," which might be interpreted as environment. In another verse it says "Allah has besieged heathens." Not environment, but the one who encompasses, the one who besieges. Thus our environment when looked at from the Koran's point is neither close nor far. In fact we do not have an environment, but rather one who encompasses us and our environment and space is relevant only to Allah. Another verse says "Wherever

başka ayet ise “Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü oradadır” demekte. Ne oluyorsa ondan oluyor ve ondan olduğu için de güzeldir. Yine tevhidle karşı karşıya. Ve yine Allah’a, âleme ve dolayısıyla tekrar Allah’a ait olduğumuzun bilincinde anlamlı bir hayatı yakalamamızın bir takım fırsatlarını elde etmiş oluyoruz. Tasavvufun anlatmaya çalıştığı üstün idrak bu. Bu tür konuları, belki birkaç cümle söyler diye Prof. Chittick’ten istirahat ediyorum açıklamasını. Chittick’in yaptığı önemli şeylerden birisi de – bizim klasik kültürümüzde büyük şeyler, veliler yazdıkları kitapları epeyce mesafe kat etmiş uzmanlarının anlayacağı dil ve söylem içerisinde takdim etmektedirler. Üstün kıratla eserlerdir onlar. Chittick bence bu konuda son derece başarılı. Aynı konuları hem batıya hem de doğuya ve dolayısıyla bize son derece güzel ve açık bir şekilde anlatıyor. Bu sebeple bu konuda bizi daha da aydınlatmasını kendisinden istirahat ediyoruz. İkincisi ise isimlendirme konusu. İsimlendirme neden önemlidir? Hem Ontolojik anlamda, hem de Epistemolojik anlamda konumumuzu ve davranışımızı belirleyen bir yaklaşımı sergilediği ve ele verdiği için önemsiyorum. Diyelim ki biz çocuğumuza isim verirken bütün ideallerimizi özetleyecek bir kelime buluruz. Çocuğumuzun ismini örnek olarak savaş koyduysak –nitekim Hz. Ali’de Hz. Hasan’ın ismini ilk doğduğu zaman savaş koyuyor, ancak Hz. Muhammed bu isme karşı çıkıyor ve ismini Hasan koyuyor- çocuğumuzun savaşçı olmasını istiyoruz anlamına gelir. İsmi güzel

koyuyorsak o idealimizi yansıtmış oluruz. Buradan bir başka noktaya geçelim. Geleneksel anlayışımızda, özellikle Sufiler bu konuya çok dikkat etmişlerdir, ismi Allah verir. Biz onu anlamaya çalışırız. Bunu da bir örnekle açıklamaya çalışalım. Eğer su demişsek bu içtiğimiz nesneye, “Su gibi aziz ol” “su gibi mübarek ol” demişsek, anlam uzantılarında muhakkak bu ruhaniyet çıkıyor. Fakat su kelimesini bırakıp H2O dersek suya, onu soyutlarsak, bir problemle karşı karşıya kalıyoruz. “İnsan H2O’dan yaratıldı denildiği zaman itiraz edebiliriz. Anlayışımızın, kavrayışımızın ve âleme ve ilahi mukadderata ilişkin yaklaşımımızda bu isimlendirmeden kaynaklanan bir kırılma durumu söz konusu. Çünkü biz bireysel olarak isimlendirdiğimiz nesnelere, isimlendirdiğimiz anlamlarla tanıyor ve benimsiyoruz. Bunların da ciddi konular olduğunu düşünüyorum. Saygıdeğer Chittick’in bu konularda da bizi aydınlatmasını talep ediyorum.

you turn, Allah’s face is there.” Whatever comes, comes from Allah and thus is beautiful. Again we face “tevhid.” And again we find the opportunity to live a meaningful life by understanding that we belong to Allah, the universe and therefore, again, Allah. The higher understanding Sufism has been trying to explain is this. I hope Prof. Chittick further explains this subject. One of the most important things Prof. Chittick has done is to explain the concepts in Sufi Islam in a very open and understandable way. In our classic culture, great sheiks and ulemas write the books for people who have furthered themselves in the concerning subject, and they are in a very complex language. These books are what we call a “higher read.” I believe that Prof. Chittick is very successful in his approach. He retells the same subjects to the East and the West with the same eloquence. Because of this, we would be very happy if he would be so kind to explain these matters further. The second subject is the matter of naming. Why is naming important? I place great importance on naming because it indicates our temperament and behaviour in the Ontological and Epistemological sense. For example when we name our child, we find a name that befits all of our ideals. If we name our child “war” –and Hz. Ali had named his first born child as “war” but Prophet Hz. Mohammed objects to that name and names him Hasan- then that means we want our child to be a warrior. If we name him beautiful, then that means we reflect that ideal. Lets get to another point from here. In the Sufi tradition a name is given by Allah. We just try to understand it. Let me explain that with an example again. If we call the object that we drink water and have accompanied it with sayings like “Be as sacred as water,” this spirituality becomes apparent in the branches of its meanings. However if we leave out the word water and call it H2O, if we make it abstract, then we face a problem. We can object when someone says “mankind was created from H2O.” This naming may cause a break in our understanding, grasp and knowledge about the universe and divine,. We acknowledge and embrace the objects we have named by the names we have given them. I believe these are very important matters, and I hope Prof. Chittick enlightens us on these subjects.

SPIRIT OF THE EAST

DOĞUNUNTİNİ

WILLIAMCHITTICK

Teşbih ve tenzih hakkında konuşmak istiyorum. Bunlar çok önemli kavramlar. Tevhidi anlamak için -Tanrı'nın bir olduğunu söylemek anlamında- tenzihi de anlamak gerekir. Tenzih bildiğiniz gibi Tanrı'nın farklı olduğunu belirtmektedir. Üstün olduğunu, uzak olduğunu belirtir. Teşbih, insanların Tanrı'ya benzediğini değil, Tanrı'nın dünyaya benzediğini söyler. İslam'da tenzih söz konusu, Tanrı'yla insan arasında geniş bir mesafe olduğu görüşü daha baskındır. Bunun sebebi de insanların davranışın ve özellikle başlarda kendi kendimizi anlamaya çalıştığımız zaman, çok uzakta olduğumuzu anlarız. Tanrı'ya kıyasla biz bir hiçiz. Tenzihi vurgularken bağımsızlık, güven, tanrı olmadan bir şeyler yapabilmek, kendi isimlendirmemizi yapmak ve burada bu isimlendirmenin gerçekten ne olduğunu anlamak, isimlendirdiğimiz varlıkları anlamak. Normalde tenzihi vurgulamanın amacı insanların ne kadar küçük olduğunu vurgulamaktır. Yani insanlar Tanrı'nın kullarıdır. Elbette dünyada yaşayan her şey tanrının bir kuludur. Tanrı'nın kulları sadece insanlar değildir. Ama biz

bunun bilincinde olabiliriz. Tanrı'nın işini yapıyoruz. Tanrı bizi yarattı ve bazı yetenekler verdi ve onun isteklerini yapmak için buradayız. İslam düşüncesindeki tenzih kavramı ile tanrının büyüklüğü vurgulanıyor. Ayrıca tanrıdan uzakta kalmanın tehlikesi vurgulanmaktadır. Kuran diyor ki, mahcup ve kapalı olanlar Tanrı'yı görmeyecek olanlardır. Gerçekten uzakta olmak asıl azap verendir. Cehennemdeki insanlar Tanrı'yı göremeyecek olanlardır ve bu yüzden acı çekiyorlar. Ve bu şeriatın mantığını anlatıyor. Teşbih ise geleneksel İslam ilahiyatı'nda vurgulanmasa da sufilikte vurgulanmaktadır. Kuran'da teşbihe de tenzihe de değinilmektedir. Fakat insanların teşbihin karşısındaki davranışları farklıdır. Teşbihte Tanrı'ya benzerlik vurgulanıyor. İnsan, Tanrı'nın kendine ve suretine benzer yarattığı varlıklardır. Ancak tenzih durumunda bunlar saklıdır. Kendimize odaklanıyoruz. Tanrı'ya geri dönme yolunda hareket ettiğimiz zaman ki hepimiz tanrıya geri dönüyoruz. Ölümünden kaçmak mümkün değil. Ama mutlu mu gideceğiz? Tenzihte kalırsak mutlu olmayacağız, Tanrı'dan uzakta kalacağız. Bu yüzden

Let me say a little bit about teshbih and tenzih. These are two very important terms. To help understand the concept of tevhid, it means to declare the god is one. Tenzih as you know means to declare god as incomparable, god's different, other, very very far and distant. Teshbih means to say that human beings or the creation is somehow similar to god, so god is somehow similar to the world. Generally Islamic theology emphasizes tenzih, the distance of god. And the basic reason for that is that the human attitude that is most necessary to cultivate, especially at the beginning of our quest for self understanding, is the attitude of recognizing that we are infinitely far away from realities of the supreme reality. Whatever we are, it is nothing in the face of God. The goal of stressing tenzih is to erase our self confidence, our sense of independence, our sense that we can do something without god, our sense that we can name things with our names, and then understand what those things really are. The normal attitude which comes about from expressing tenzih is the smallest of human beings and the fact that they are servants of God. Of course the Koran says that everything in the heavens and the earth is the servant of the all merciful. So it's just not human beings who are creatures of god who do God's work. It's all beings, but we are the ones who are aware of the fact -who can be aware of the fact- that the only work we do that is really work, is the work of god. That he created us with purposes and we're here to do that. The stress on tenzih in Islamic theology is to try to wake people up to the sense of God's awesomeness, his greatness. And it also goes along with the sense of the danger of remaining away from God. The Koran says that those people who are in hell are nahcubum, they are veiled from God, and they don't see God. Suffering derives from our distance from our true reality, the source of our reality. And the reason people suffer in hell is because they can't see their reality, which is the divine. Now that point of view is very important, it's the rationale of the Sharia, the general Islamic law. But there's a complimentary point of view, teshbih, which is emphasized by Sufism but not Islamic theology.

teşbihe ulaşmak gerekir. Sufilik teşbihe ulaşmanın cevabını veriyor. Teşbihe ulaşmak isteyenler tanrıya yaklaşmanın yolu olarak Tanrı'ya geri dönüş hareketi olan sevgiyi seçmektedirler. Kuran'ın ayetlerinden birinde Muhammed a.s.'a yönelik şöyle denmektedir: "Allah'ı seviyorsanız beni izleyin. O zaman Allah da sizi sevecektir" Evet Allah hepimizi sevdiği için yarattı. Ancak bizi onu sevene kadar onun sevgisinin ödülünü alamayacağız. Yani Tanrı sevgisi ve Muhammed (a.s.)'i izlemek, bir miraçla tekrar göğe çıkmak, bunlar ölümden sonra karşılaşılabilecek şeyler.

Fakat bundan önce, Mevlâna hazretleri bunu çok güzel vurgulamıştır. Sevgiden bahsetmekte, Mevlâna'nın sevgi bağlamını anlamak için ve onun teşbihle olan bağlantısını anlamak için şöyle bir yazısını örnek verebiliriz: "Sevgi bir alevdir ve parladığı zaman sevilen hariç her şeyi yakar kül eder" Bu ne demektir? Bu bizim teşbihe katıldığımızı gösterir. Tanrı'nın bizi kendine benzer yaratması bizim doğamızın en önemli özelliği oluyor. Bu konuda Hallac'ın çok iyi bir yorumu var. Hallac "Ben Allah'ım" "Enel Hak" demişti, yani en büyük gerçeğe ulaştığını söylemişti. Bu

The Koran of course is as full of references to teshbih as it is full of references to tenzih. The human attitude in the face of teshbih is different. What we're trying to achieve is our likeness and similarities to God. God created human beings in his own form, which is to say that God is the form of "mana," the meaning of the human form. We're made in his image, we have his attributes. But when we're in the state of tenzih, those are obscured and hidden, they don't manifest themselves, we're too self centered. The goal of following the path, of striving to return voluntarily –as I said previously all are returning to God, we cannot avoid death and meeting with God. But will we go back happily? If we stay in tenzih, no we will not; we will be away from God. We have to strive to achieve teshbih. How does one do that? The basic answer of Sufism, and I would say Islam generally, the basic force for that movement back to God is called love. Aşk. The Koranic verse here is addressed to Mohammad "Say (tell the people) if you love God, follow me. Then God will love you." Now it's true that God loves us all, that's why he created us, but until we love him we will not reap

"Kulum bana yaklaşmaya çalışıyor ben onu sevene kadar; ben kulumu sevdiğim zaman, gördüğü gözler benim, işittiği kulaklar benim, dokunduğu eller benim, yürüdüğü ayaklar benim"

"My servant strives to be near to me through doing good works until I love him. When I love my servant then I am the ears through which he hears, I am the eyes through which he sees, I am the hands with which he feels, I am the feet with which he walks."

sevginin Tanrı haricinde her şeyi yaktığını göstermekte.

Bu Hallac'ın artık orada olmadığını mı gösteriyor? Mevlâna şöyle bir örnek veriyor. Siyah bir tencereyi ateşin üstüne koysanız ve yavaş yavaş ısıtsanız. Tencere gittikçe daha fazla ısınır ve kızarır. Şimdi bu tencere size bir şey söyler. Ben ateşim diyor, tencere. Hallac'ın söylediği de bu zaten. Yani sevgi, kendisinden başka her şeyi yaktı. Teşbih ve tenzih arasındaki bu tartışma bütün İslam dünyasını vurguluyor. İnsan doğasına nasıl ulaşıyoruz? Biz tanrının kullarıyız, her ne kadar bunu çoğunlukla kabul etmesek de ya da farkında olmasak da. Ancak bunu anlayabilmek için sadece Hazreti Muhammed'i izlemek gerekli değil. Başka peygamberler de var. Ancak Tanrı'nın yolunu izlediğiniz zaman Tanrı sizi sevecektir ve Tanrı sizi sevdiği zaman bir dönüşüm oluşuyor. Hazreti Muhammed'in söylediği bir hadis-i kudsi var, "Kulum bana yaklaşmaya çalışıyor ben onu sevene kadar; ben kulumu sevdiğim zaman, gördüğü gözler benim, işittiği kulaklar benim, dokunduğu eller benim, yürüdüğü ayaklar benim" yani sevginize karşılık verdiği zaman Tanrı'yla yarattığı arasındaki mesafe ortadan kalkıyor. Teşbih açısından başka bir hadis-i kudside rahmetten bahsediyor. "Benim rahmetim, gazabımdan üstündür" diyor Allah ve burada teşbihi vurguluyor. Allah'ın gazabı, tenzihtir; Allah'tan uzak olma durumudur. Ve merhamet gazabına üstün gelir. Rahman

ve Rahim diyoruz Allah için. Yani her zaman esirgeyen ve bağışlayandır Allah. Ama Allah'ın bütün yarattıkları tekrar ona dönecektir. Mutlu olarak geri dönmemizi engelleyebilecek birçok yol var izleyebileceğimiz. Bunlar da bize sadece acı getiriyorlar. Söylemek istediklerim bu kadar. Teşekkür ediyorum.

the fruit of that love of God. So love for the prophet, love for God, and following the prophet and to ascend to heavens with our own "Miraj" are the things we'll face after death. But before that, Mevlana emphasizes that beautifully. We can give an example to understand Mevlana's concept of Love and its relation with teshbih. Mevlana says "Love is a fire and when it blazes up it consumes everything, except the beloved." What does this mean? This means we join in the teshbih. God's creation of human beings in his own image becomes the dominant trait in our nature. Mevlana likes to use the example of Hallac. He has very positive interpretations of Hallac. It is one of my favourites, because Hallac said famously "I am God" (Enel Hak), I am the real, I am the supreme reality." What does this mean? It means that love has burned away everything, except the everlasting beloved. But does that mean Hallac is no longer there? Mevlana uses the analogy of the black pot. Because if you put a black pot and hang it over a blazing fire, little by little the pot gets hotter and hotter and hotter. It turns red. Now what does this pot say? It's speaking to you. It says "I am the fire." This is what Hallac was saying, it wasn't Hallac speaking. Love had burned everything away.

So this whole discussion of teshbih and tenzih really underlines the whole Islamic world view in terms of "How we achieve our human nature?" We are by definition servants of God. Normally we don't often -especially today- acknowledge it. But if we do acknowledge it, then the key for achieving what it means is to follow the prophets -I wouldn't say you only get there by following Mohammad, there are other prophets as well- but to follow God's guidance and then God will love you. And when God loves you, the transformation takes place. This is all already in the hadith. You know there's a very famous saying of the prophet -it's a hadith-i kudsi, god is speaking- God says, "My servant strives to be near to me through doing good works until I love him. When I love my servant then I am the ears through which he hears, I am the eyes through which he sees, I am the hands with which he feels, I am the feet with which he walks." Somehow when God returns your love, the distance between God and creation is erased. This is the fulfillment side of the teshbih. In another hadith-i kudsi God is speaking again: "My mercy takes precedence over my wrath." Mercy is the summary of all the attributes of the teshbih and nearness to God, wrath all of the attributes in the tenzih of distance from God. And mercy of course wins out in the end. God is er-Rahman er-Rahim, all merciful, the ever merciful. So the ultimate destiny of all of God's creatures is to return to him happily eventually, but in the meantime there are lots of wrong roads we can follow and bring about unnecessary suffering. Thank you.